

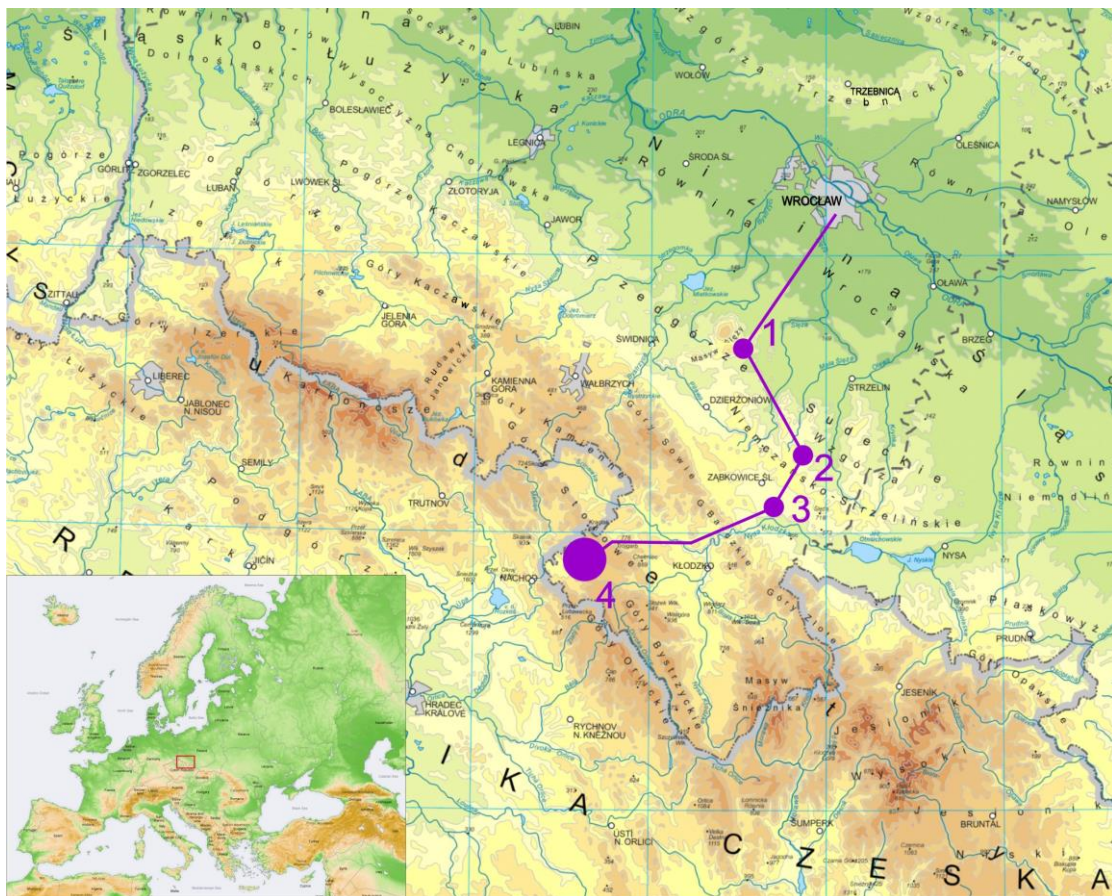
29. KONGRES POLSKIEGO TOWARZYSTWA GLEBOZNAWCZEGO, WROCLAW 2015

WYCIECZKA POKONFERENCYJNA (04-05.09.2015): GLEBY PRZEDGÓRZA SUDECKIEGO I GÓR STOŁOWYCH

Wycieczka dwudniowa, rozpoczynająca i kończąca się we Wrocławiu. Jej trasa przebiega przez Masyw Ślęży i Wzgórza Niemczańsko-Strzelińskie, następnie przecina pasmo Gór Bardzkich i przez Kotlinę Kłodzką dociera do Gór Stołowych na pograniczu polsko-czeskim.

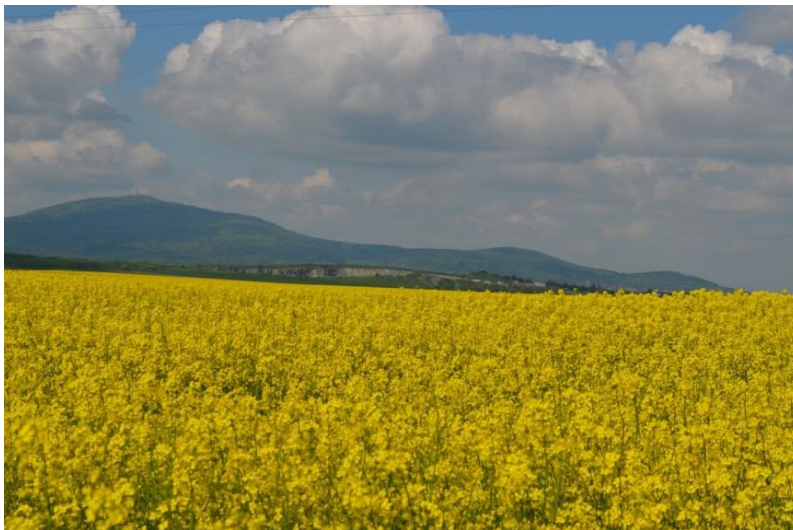
W sferze gleboznawczej obejmuje 3 tematy: (1) gleby serpentynitowe w Masywie Ślęży, (2) reliktywne czarnoziemy wytworzone z lessu pod kurhanami neolitycznymi na Wzgórzach Niemczańsko-Strzelińskich, oraz (3) wpływ podłoża geologicznego na morfologię i właściwości gleb oraz na siedliska leśne w Parku Narodowym Gór Stołowych.

Turystycznym urozmaiceniem wycieczki będzie wizyta w pałacu Hohenzollernów w Kamieńcu Ząbkowickim (pierwszy dzień) oraz przejście przez labirynt piaskowcowych Błędnych Skał w PNGS (drugi dzień). W rezerwie, uzależnionej od czasu realizacji kolejnych punktów programu, jest krótki spacer po opactwie cysterskim w Henrykowie, gdzie w słynnej łacińskiej „Księdze Henrykowskiej” zapisano pierwsze zdanie w języku polskim (1270).

1. GLEBY SERPENTYNYTOWE W MASYWIE ŚLĘŻY

Izolowany masyw Góry Ślęży, zwanej „śląskim Olimpem”, zbudowany jest ze skał granitowych, gabrowych oraz serpentynitowych. W okresie zlodowacenia Odry wierzchołek Ślęży był nunatakami, podczas gdy jej zbocza oraz niższe wzniesienia w otoczeniu w całości pokryte zostały przez lądolód i do dziś lokalnie zachowały się na nich osady glacialne. W okresie zlodowaceń Warty i Wisły Masyw Ślęży znajdował się w strefie peryglacialnej. Jak znaczna część Niziny Śląskiej oraz Przedgórze Sudeckie pokryte został cienką warstwą lessu. Pokrywa glebowa Masywu Ślęży jest obecnie unikalną mozaiką, w której odzwierciedlone są zarówno wpływy zróżnicowanego podłoża geologicznego, jak i domieszki osadów glacialnych i peryglacialnych, często przemodelowanych przez procesy stokowe. Ze względu na skład mineralny, najbardziej specyficzne są gleby wytworzone z serpentynitów lub z domieszką zwietrzliny tych skał. W trakcie wycieczki zaprezentowane zostaną dwa profile glebowe: ranker oraz gleba brunatna.

2. RELIKTOWE CZARNOZIEMY POD KURHANAMI NEOLITYCZNYMI ORAZ PÓŹNO-HOLOCEŃSKI ROZWÓJ GLEB WYTWORZONYCH Z LESSU NA WZGÓRZACH NIEMCZAŃSKO-STRZELIŃSKICH

Pod neolitycznymi kurhanami odkrytymi niedawno na wzgórzu lessowym w rejonie wsi Muszkowice koło Henrykowa zidentyfikowano gleby typu czarnoziemnego z płytko wymyętymi węglanami. Wstępne datowania wskazują na neolityczny wiek materii organicznej w poziomie próchnicznym czarnoziemów. W bezpośrednim otoczeniu kurhanów czarnoziemy nie występują, lecz wyłącznie gleby płowe z dobrze ukształtowaną sekwencją poziomów eluwalnych i iluwialnych (argic). Poziom próchniczny w tych glebach ma jedynie 6-8 cm miąższości, a dominującym typem próchnicy jest mull lub mull-moder wskazujący na dużą aktywność biologiczną i wysokie tempo przemian materii organicznej.

3. PAŁAC HOHENZOLLERNÓW W KAMIĘNCU ZĄBKOWICKIM

Projekt i budowę nowej rezydencji rodowej zleciła w 1838 r. królowa niderlandzka Marianna Orańska, właścicielka rozległych dóbr na Śląsku i w Sudetach (w tym Śnieżnika Kłodzkiego). Projekt neogotyckiego pałacu przygotował Karl Friedrich Schinkel, najbardziej wówczas renomowany architekt Prus. Budowa pałacu i urządzenie ogrodów trwało (z przerwami) ponad 30 lat. W 1873 roku dobra śląsko-kłodzkie w raz z pałacem odziedziczył książę Albrecht Hohenzollern, feldmarszałek pruski i bratanek cesarza Wilhelma I.

W czasie II wojny światowej w pałacu znajdował się magazyn przejściowy dla dzieł sztuki ewakuowanych z całego Śląska. W 1945 roku pałac został splądrowany, a w 1946 roku – spłonął, prawdopodobnie podpalony przez opuszczających go żołnierzy Armii Czerwonej. W latach 80-tych rozpoczęto jego odbudowę, a w 2013 roku został udostępniony dla zwiedzających.

4. PARK NARODOWY GÓR STOŁOWYCH

Park Narodowy Gór Stołowych utworzony został w 1993 roku dla ochrony unikalnych walorów przyrodniczych i krajobrazowych masywu górskiego wytworzonego z piaskowców i margli górnej kredy. Największą atrakcją Gór Stołowych są labirynty skalne na szczycie Szczelińca (919 m n.p.m.) i na wierzchołku Skalniaka (patrz: [Błędne Skały](#)), a także zespoły fantastycznych skałek piaskowcowych zwanych skalnymi grzybami. W labiryncie Błędnych Skał kręcone były plenerowe sceny do filmu „Opowieści z Narni: Księżę Kaspian”.

Góry Stołowe są stosunkowo niskim pasmem górskim, dlatego w odróżnieniu od Karkonoszy, wpływ piętrowości klimatycznej jest słabo zaznaczony, a głównymi czynnikami kształtującymi przestrzenną strukturę pokrywy glebowej jest rodzaj skały macierzystej oraz ukształtowanie powierzchni. W centralnej części Gór Stołowych dominują gleby wytworzone ze skał górnokredowych: bielice (z piaskowców), gleby brunatne i gleby płowe (z mułowców), a także różne warianty gleb torfowych i silnie oglejonych w rejonach źródliskowych. Południową część PNGS tworzy masyw czerwonych granitoidów wieku karbońskiego, z których zwietrzelin wytworzyły się gleby brunatne kwaśne. Z kolei na północnych obrzeżach PNGS dominują wychodnie czerwonych piaskowców i zlepieńców permskich, na których również dominują gleby brunatne (kwaśne i właściwe). W trakcie

wycieczki planuje się prezentacje 5 odkrywek gleb wytworzonych z najważniejszych skał macierzystych (piaskowiec i mułowiec kredowy, piaskowiec permski, granodioryt, torf), w typowych warunkach morfologicznych oraz pod typową roślinnością. Omawiane będą zagadnienia procesów glebowych oraz wpływ procesów geomorfologicznych na tworzenie substratu glebowego (pokrywy stokowych), a także zagadnienia jakości i typologii siedlisk leśnych (w tym z wykorzystaniem wskaźnika SIG).

